

Madencilikte Cam Tavan Sendromu

Madencilik faaliyetleri ağır ve zorlu çalışma koşulları nedeniyle erkek egemen yapısıyla dikkat çekmektedir. İnsanlık tarihi kadar eski olan bu sektörde geçmişte fiziksel güç ile yapılan faaliyetler günümüzde yerini hızla akıl, bilim ve teknolojinin kullanımına bırakmaktadır. Bu doğrultuda erkeklerle birlikte kadın yerbilimcilerin de git gide sektördeki görev alanını genişlettiklerini görüyoruz. Dünya genelinde de kadın maden çalışanlarının sayıları hızla artarken ülkemizde de bu alanda bazı girişimler yapılıyor. Maden Jeologları Derneği bünyesinde kurulan Kadın Komisyonu da bunlardan birisi. Madencilik Türkiye dergisi olarak Türk Madencilik Sektörünün gelişmesinde önemli yeri olacağına inandığımız ve sonuna kadar desteklediğimiz kadın yerbilimcilerin varlığı noktasında MJD Kadın Komisyonu kurucuları Yonca Yıldırım ve Elif Tekin'in girişimleri konusundaki değerlendirmelerini aşağıda ilginize sunuyoruz.

Yonca Yıldırım
Veritabanı Yöneticisi
Polimetal Madencilik

Maden Jeologları Derneği'nin desteği ile Dernek çatısı altında Kadın Komisyonu kuruldu. Kadınların bu sektörde olan varlığı, gücü ve inancı ile bundan sonraki çalışmaların çok daha verimli olacağına gönülden inanıyoruz. Başarının en büyük sırrı inanmaktan geçer. Biz bu yola çıktık ve yolumuzda ilerlerken diğer kadın meslektaşlarımızın desteğine ihtiyacımız var. Her sektörde olduğu gibi Kadın olmanın zorluklarını zaman zaman yaşıyoruz ki meslek bir de "Yer Bilimleri" olunca bu zorluk diğer sektörler göre 2 katı daha fazla oluyor. Mesleği gönülden sevmek, sıkı sıkıya bağlı olmak bu zorlukları aşmamızda bize güç veriyor.

Cam Tavan sendromu yaşamış ya da yaşıyor olan tüm Kadın meslektaşlarımıza sesleniyoruz: "Sakin pes etmeyin!". 'Cam Tavan' benzetmesi, kadınların iş hayatında yükselmelerini önleyen 'görünmez, yapay engelleri' ifade etmek için kullanılır. Başarısızlıkların en büyük engeli 'Öğrenilmiş Çaresizliktir'. Cam fanus içine konulan pire deneyini hiç duydunuz mu?

"Bilim adamları pirelerin farklı yükseklikte zıplayabildiklerini görürler. Birkaçını toplayıp 30 cm yüksekliğindeki bir cam fanusun içine koyarlar. Metal zemin ısıtılır. Sıcaktan rahatsız olan pireler zıplayarak kaçmaya çalışırlar ama başlarını tavandaki cama çarparak düşerler. Zemin de sıcak olduğu için tekrar zıplarlar, tekrar başlarını cama vururlar. Pireler camın ne olduğunu bilmediklerinden, kendilerini neyin engellediğini anlamakta zorluk çekerler. Defalarca kafalarını cama vuran pireler sonunda o zeminde 30 santimden fazla zıpla(ya)

mamayı öğrenirler. Artık hepsinin 30 cm zıpladığı görülünce deneyin ikinci aşamasına geçilir ve tavandaki cam kaldırılır. Zemin tekrar ısıtılır. Tüm pireler eşit yükseklikte, 30 cm zıplarlar! Üzerlerinde cam engeli yoktur, daha yükseğe zıplama imkânları vardır ama buna hiç cesaret edemezler"

Bu pirelerin yaşadıkları 'Cam Tavan Sendromu'dur. Cam tavan, sizin hayallerinizin tavan yüksekliğini gösterir. Bu kavramın temelinde aslında ön yargı, kalıplar ve cinsiyetçi yaklaşımdır. Kadınlar çok sayıda başarısızlığa uğrayarak, bir şey yapsa da hiçbir şeyin değişmeyeceğini, olayların kendi kontrolünde olmadığını, o konuda bir daha asla başarıya ulaşamayacağını düşünüp, bir daha deneme cesaretini göstermemesi o kişi için 'Öğrenilmiş Çaresizlik'tir. Cam tavana maruz kalan kadın maa-

Yonca Yıldırım

leşef motivasyon kaybı yaşamaktadır. Kadınların performanslarını tam olarak kullanabilecekleri üst kademelere ilerlemelerini engelleyen cam tavanı kesinlikle kırmaları gerekir. Peki bu nasıl olacak? Bireysel ve örgütsel engelleri aşmak ve hedeflenen pozisyona ulaşmak için cam tavanı ortadan kaldıracak üst yönetime çıkmayı kolaylaştıracak merdivenlere ulaşmak için uygulanabilecek en önemli stratejiler; yüksek performans göstermek, mesleki eğitim ve kariyer planlama, kişisel gelişim ve eğitim programlarına katılma, sosyal ilişkileri geliştirmektir.

Elif Tekin
Proje Jeoloğu
Teck Madencilik

32 yaşındayım, 9 senedir madencilik sektöründe ekonomik maden aramacılığı dalında çeşitli kademelerde çalışma fırsatı buldum.

Çalışma hayatıma hala arama jeoloğu olarak devam ediyorum. Meslekle ilgili kafamda birşeylerin oluşmaya başladığı zamanlarda karşıma çıkan bir iş ilanını ise hiç unutmuyorum. Bir devlet kurumuna 90 kişi alınacak, yeni mezun jeoloji mühendisi aranıyor. Uzun uzun ne beklendiği, şartların neler olacağı ile ilgili madde madde açıklamalar var ve ilan bitiyor, sayfanın en altında 'italic' küçük harflerle yazılmış "personel alımında 90 kişiden 5'i kadın jeoloji mühendisi olacaktır". Bunu okuduğumda, tabii ya da verdiği toylukla, büyük büyük cümleler, büyük büyük yakarışlarım olmuştu. Bu nasıl ilan edilirdi, eğer hal böyleyse biz ne için uğraşıyorduk vesaire.

Şimdi geldiğimiz nokta farklı mı? Bence hem evet hem hayır. O beş kişi ile sınırlandırılmalar artık açık bir şekilde ortaya konulamıyor belki ama bakıyorsunuz ki meslek hayatınızda etrafınızda hemcinslerinizin sayısı ya çok az ya da hiç yok. Kapalı kapılar ardında algılarda pek bir değişiklik yok. Her dost meclisinde mutlaka bir iki kere konu olan bu kadın-erkek eşitsizliğinde sohbetlerin tıkanmasına sebep olan birkaç cümle vardır. "Ee peki kadınlar aile kurmak isteyince ne olacak?", "Kadınlar nasıl olsa bu işi bırakacak, ne gerek var" vb. Bu yaklaşımın aslında çözüm üretmek için değil tam tersine sorunu olduğu yere mihlamak için yapıldığını düşünüyorum. Peki o zaman bu algıyı nasıl kıracağız, bu anlayışı nasıl değiştireceğiz?

Bu uzun ve zor bir süreç. Başka konularda da dile gelen "ataerkil toplum" sorunsalı bizi bu meslekte de yakalıyor. Ancak adım atabilmek ve çözüm getirmeye çabalamak ve bunu gerçekten istemek başka birşey. Şunu bilmeliyiz ki biz kadınlar ne kadar vazgeçmeyen, istekli, dirençli olmaya devam edersek o zaman birşeyler değişecektir. Daha önce yapılmayanı yapanlar, yapılabildiğini gösterebildiğinde artık tabu olanın tabu olmaktan çıkıp yavaş yavaş normal olmaya doğru ilerlemesine yol açacaktır. Defalarca reddedilmeye rağmen pes etmemek, sonuna kadar gidebilmek ancak ve ancak mesleği çok sevmekten, fedakarlık yaparken, yaptığınız fedakarlığın sizi ezdiğini hissetmeden yapabilmekle olur.

Biz mesleğini seven, yapmak için çabalayan ancak engellerle karşılaştığı için hayatını başka yollara doğru değiştirmek zo-

Madencilik firmalarının işe alım süreçlerinde kurumsal bir yapı oluşturma suretiyle başvurular tarafsız olarak değerlendirilmeli, kadın ve erkek çalışanlara eşit iş ve eğitim imkânı verilerek cinsiyet ayrımcılığı önlenmelidir. Özellikle kadın çalışanların yasal hakları (doğum, süt izni vb.) korunmalı, çalışanlara mentorluk desteği verilerek, düzenli aralıklarla kariyer hedefleri hakkında görüşmeler yapılmalıdır. Çalışanların da bir kariyer hedefi içerisinde bulunması ve hedefine ulaşmak adına gerekli eksiklerini tamamlaması gerekmektedir.

runda kalan meslektaşlarımız ya da meslektaş adaylarımızı dinlemek, yol göstermek, pes edecekleri noktada durmalarına izin vermeyip itici güç olabilmek için Maden Jeologları Derneği çatısı altında bir kadın komisyonu kurduk ve istiyoruz ki bu sektörde uzun yıllar geçirmiş bütün kadın meslektaşlarımızın desteğiyle büyüyelim. Amacımız, sevdiği işi yapabilen, sadece yaptığı işin niteliğiyle değerlendirilebilen, yeteneği ne ise onu yapabilen ve bu konuda desteklenen çalışma şartlarının bir avantaj değil hak olduğunun anlayışını geliştirmek ve yerleştirmek. Sektörde son yıllarda gelişen sektörel çağrı yakalama çabaları ve girişimleri başarı ile gerçekleşirken, "Maden sektöründeki Kadın"ın yerine, çağrı yakalamış yerlerde bakacak olursak gidilecek yolumuzun daha çok olduğunu görürüz.

Sektörü yakından takip edenlerin de bildiği gibi dünyanın maden sektörünü elinde tutan dev şirketler çoktan %50-%50 kadın erkek personel sayısı hedeflerini koydular ve hatta 2025 sonunda bunu gerçekleştirmek için ciddi adımlar attılar bile. BHP Billiton, Rio Tinto, Glencore gibi firmalarda bu oran 2018 sonlarına doğru %25'e yaklaştı bile. Bunu başarmak bizim için kolay olmasa da asla imkansız değil. Komisyon olarak görevimiz elele vererek bunu yapabilenleri örnek alarak, yol haritasını çizerek ilerleyebilmek. Umuyoruz ki hedefimiz olan çağdaş, eğitilmiş, yenilikçi, üreten, keşfeden güçlü kadınlarımızın sayısı artacak. Mutlu bir toplum için mutlu insanlar gerekir derken, tanımladığımız mutluluğun önemli bir kısmını işini seven üreten insanların oluşturduğunu ve ancak böyle toplumların ilerleyebileceğini de unutmamak gerekir. ●